

Hästlyftet

KOMPETENSCENTRUM GÄVLEBORG

Slutrapport
Mariana Femling
Mars 2012

Länsstyrelsen
Gävleborg

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Hästlyftet

Kompetenscentrum Gävleborg

Projektet har gjorts av Mariana Femling på uppdrag av Berit Löfgren, Länsstyrelsen Gävleborg.

HÄSTLYFTET – Kompetenscentrum Gävleborg består av tre delprojekt med olika finansiering. Finansieringen av projekten har skett med medel från *Landsbygdsprogrammet, axel 1 och 3*, från Jordbruksverkets *Livskraftigt Hästföretagande* samt med *Regionala utvecklingspengar*.

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	5
SAMMANFATTNING	7
INLEDNING	9
BAKGRUND	9
FINANSIERING AV PROJEKTET	10
MÅL – PROJEKTETS UPPDRAG	10
SYFTET	10
MÅLGRUPPER	11
VERKSAMHETS BESKRIVNING	11
DEFINITIONER	12
TIDSPLAN	12
KONTAKTPERSONER	12
RESULTAT	12
PROJEKTETS ARBETSSÅTT	12
SAMARBETSPARTNERS	12
HEMSIDA – PORTAL	12
RESULTATSPRIDNING OCH INFORMATION	13
MEDIA	13
HUVUDMANNASKAPET – HUVUDUPPDRAGET	13
EN LÅNGSIKTIG FINANSIERING	14
DETTA HAR GJORTS	14
NATIONELL PLATTFORM - STÖTTNING	15
SLUTSATSER OCH SÅ HÄR BÖR MAN GÅ VIDARE	16
HUVUDMANNASKAP OCH EN LÅNGSIKTIG FINANSIERING	16
IDEELLT ARBETE	16
DET BETYDER INTE ATT VI INTE HAR NÅTT ETT RESULTAT	16
SAMARBETE – SAMVERKAN KRING HÄSTRELATERADE FRÅGOR	17
EN HÅLLBAR UTVECKLING	17
NATIONELL PLATTFORM	18
OFFENTLIGA RESURSER – JÄMFÖRELSE MED ANDRA NÄRINGAR	18
UTVECKLINGSOMRÅDEN	18
ETT ATTRAKTIVT LÅN – ATTRAKTIVT BOENDE	19
VÄRDEN ATT TA TILL VARA	19
ANVÄND(BAR) LITTERATUR	20

Bilagor

Bilaga 1	Detta har gjorts
Bilaga 2	Seminarier och nätverksträffar vi har haft
Bilaga 3	Spridning i media
Bilaga 4	Slutsatser och diskussion från <i>Hästen i Gävleborg, 2003</i>
Bilaga 5	Slutsatser och diskussion från <i>Häst i hållbar utveckling, 2007</i>
Bilaga 6	Slutsatser och diskussion från <i>HÄSTKRAFT – Hästens lokala betydelse & utvecklingskraft i Gävle Kommun, 2007</i>

Sammanfattning

Hästlyftet har, med undantag för de avbrott som uppstår då arbetet sker i projektform, varit verksamt i knappt 10 år och har uppmärksammats både lokalt, regionalt och nationellt för sitt framgångsrika arbete.

I ett stort antal projekt både på nationell, regional och lokal nivå har Hästsektorn kartlagts och behov identifierats. Det är därför känt vilka utvecklingsbehov Gävleborgs län har och vi vet på vilket sätt arbetet behöver bedrivas.

Hästnäringen är ingen marginell företeelse. En blomstrande hästsektor ger ett väsentligt bidrag till en kommun som vill motverka utflyttning, inte minst av kvinnor och ungdomar.

Ett län som Gävleborg med sin höga arbetslöshet och utflyttning från länet behöver ta tillvara de resurser som finns på landsbygden för etableringar, företagande och inflyttning. Här har hästsektorn en avgörande roll och kan i allra högsta grad bidra till en positiv utveckling för länet och dess landsbygd.

Arbetet för en samordning och hållbar utveckling av hästsektorn Sverige i Gävleborgs län kräver en långsiktig lösning avseende huvudmannaskap och finansiering. Idag saknas en huvudman och därmed även finansiering för Hästlyftet – Kompetenscentrum Gävleborg. Huvuduppdraget – målet för detta projekt har varit etablering, finansiering och utveckling av ett regionalt kompetenscentrum för hästrelaterade frågor för att skapa en attraktiv och bra miljö kring hästföretagande. Detta mål har inte nåtts.

Medel ur Landsbygdsprogrammet är förbrukade. Arbetet med ett regionalt kompetenscentrum måste därför drivas vidare av andra aktörer. De som har nytta av ett kompetenscentrum för hästrelaterade frågor är länets kommuner, hästsektorn och den nationella nivån.

Inledning

I ett stort antal projekt både på nationell, regional och lokal nivå har Hästsektorn har kartlagts och behoven identifierats. Vi vet vad som behövs och på vilket sätt arbetet behöver bedrivas.

Den moderna hästhållningen har stor betydelse för den sociala, miljömässiga och ekonomiska utvecklingen i Gävleborg och framförallt för landsbygden. Hästsektorn kommer att vara strategiskt viktig för landsbygdens överlevnad i länet. Länets små och medelstora jordbruk är idealiska för hästhållning och ger därmed attraktiva miljöer för framförallt kvinnor och ungdomar. Här finns en stor och ännu outnyttjad potential.

Samtidigt blir hästen en alltmer tätortsnära företeelse och idag finns ungefär 3/4 hästarna i tätortsnära miljöer. Hästen i samhällsplaneringen är en av alla viktiga frågor som kommunen måste ha kunskaper om då de har planmonopolet i Sverige. I länsstyrelsens projekt *Häst i hållbar utveckling* framkom att kommunerna inte ”vet hur man gör” och efterfrågade någon att vända sig till. När djurskyddskontrollerna flyttades till länsstyrelsen, 2009-01-01, försvann en stor del av djurkompetens från kommunerna. Ytterligare en viktig fråga för kommunerna är ansvaret för det lokala miljö- och kretsloppsarbetet. Ett regionalt kompetenscentrum för hästfrågor är en framkomlig väg att säkra kompetensförsörjningen till kommunerna.

Lika viktigt som det är att planera för häst i samhället är det att hästägare har tillräckliga kunskaper både för att hålla häst och för att använda hästen som en resurs för det rika odlingslandskapet. Landskapsvård för att bevara kulturmiljöer, öka den biologiska mångfalden, minska riskerna med bekämpningsmedel, gödselhanteringen samt att öka djurväl-färden är ämnesområden där hästägare behöver ta större ansvar.

En viktig del är att synliggöra hästnäringen och utveckla hästföretagen. Hästsektorns utveckling bygger på ett växelspel där å ena sidan hästnäringen måste ta sitt ansvar och arbeta för en professionalisering. Å andra sidan måste kommunerna få upp ögonen för hästnäringen, ta sitt ansvar och se på hästföretagare som vilken annan näring som helst.

Företag och företagsnätverk kring ridleder, trav, och övrig hästsport är exempel på den besöksnäring som ökar starkt i Sverige och i Europa. Även här finns det en stor outnyttjad potential.

Bakgrund

Hästsektorn i Gävleborg omsätter mer än 1,4 miljarder kronor årligen och var tionde häst skapar ett heltidsjobb! Hästnäringen är en tillväxtbransch och den kraftiga ökningen av antalet hästar i länet, från 1 200 till cirka 14 800 sedan 1970-talet, har skapat en mängd nya verksamheter, yrkeskategorier, arbetstillfällen och företag.

I takt med Hästsektorns tillväxt ökar behovet av anläggningar, service, rådgivning, utbildning och samordning. Avgörande för en utveckling av hästnäringen är framförallt en dialog mellan kommuner och näringen samt en klok integrering av hästfrågor i samhället.

Som första län i landet startade Länsstyrelsen Gävleborg 2002 ett arbete med att kartlägga hästsektorn. Arbetet kring hästrelaterade frågor har sedan dess bedrivits i projektform och under namnet Hästlyftet. Detta arbete har gett Gävleborg en kartlagd hästsektor med identifierade behov. Hästsektorn och det offentliga har sagt sitt i projekten *Hästen i Gävleborg*, *Hästlyftet Gävleborg*, *HÄSTKRAFT – Hästens lokala betydelse & utvecklingskraft i Gävle kommun*, *Häst i hållbar utveckling*, *Hästföretag i hållbar utveckling* och *Kompetenscentrum Hållbar Hästhållning*.

Under dessa år har hästsektorn och det offentliga uttryckt behovet av kompetensförsörjning, en regional samordning och en tydlig part att vända sig till i hästrelaterade frågor. Gävleborg behövde ta ytterligare ett steg och fortsätta det arbete som påbörjats och gå vidare utifrån de erfarenheter, kunskaper och behov som framkommit i tidigare projekt.

I maj 2006 fick Länsstyrelsen i uppdrag av hästsektorn att arbeta för en permanent resurs för hästfrågor. En modell för hur ett kompetenscentrum för hästrelaterade frågor skulle se ut togs fram 2008 i *Kompetenscentrum Hållbar Hästhållning*. Frågan kring huvudmannaskapet samt en långsiktig lösning kvarstod. Stor enighet har under åren rått om att Kompetenscentret skall ha ett oberoende huvudmannaskap, Länsstyrelsen har förordats. I maj 2009 fick projektledaren i uppdrag av Länsstyrelsen att ta fram en huvudman och en långsiktig lösning för Hästlyftet – Kompetenscentrum Gävleborg.

Även från nationellt håll har Jordbruksverket via medel från *Livskraftigt Hästföretagande* stöttat arbetet med att ta fram regionala resurser för att ta fram lösningar för regionala kompetenscenter för häst.

Finansiering av projektet

HÄSTLYFTET – Kompetenscentrum Gävleborg består av tre delprojekt med olika finansiering. Finansieringen av projekten har skett med medel från *Landsbygdsprogrammet, axel 1 och 3*, från Jordbruksverkets *Livskraftigt Hästföretagande* samt med *Regionala utvecklingspengar*.

Mål – projektets uppdrag

Etablering, finansiering och utveckling av ett regionalt kompetenscentrum för hästrelaterade frågor för att skapa en attraktiv och bra miljö kring hästföretagande.

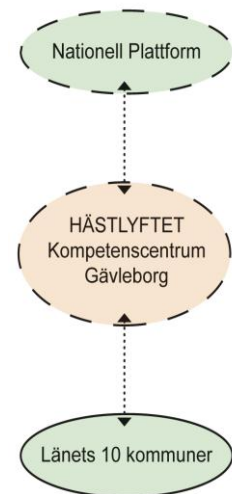
Delmål för projektet:

- Företagsutveckling – affärsutveckling – marknadsföring
- Hästen i samhällsplaneringen
- Landskapsvård, skötsel av beten och hagmarker samt kulturmiljö
- Hästen i kretsloppet, växtnäring och gödselhantering
- Foder och utfodring
- Hästhållning, djurskydd och djurvälstånd
- Byggnader och närmiljö
- Lagstiftning och regelverk

Syftet

Syftet med ett Regionalt kompetenscentrum för hästrelaterade frågor är att:

- att aktivt verka för en uthållig utveckling av hästsektorns företag och verksamheter
- att skapa attraktiva miljöer för ett boende och företagande med häst i Gävleborg.
- att aktivt verka för en sund, funktionell, ekonomisk och miljömässig hästhållning
- att aktivt verka för en samordnad hästsektor
- att samla hästrelaterade frågor - att vara en tydlig part att vända sig till
- att tillgodose kompetensförsörjningen hos målgrupperna

Målgrupper

NÄRINGEN

Företag med anknytning till häst eller som producerar något för hästsektorn

DET OFFENTLIGA

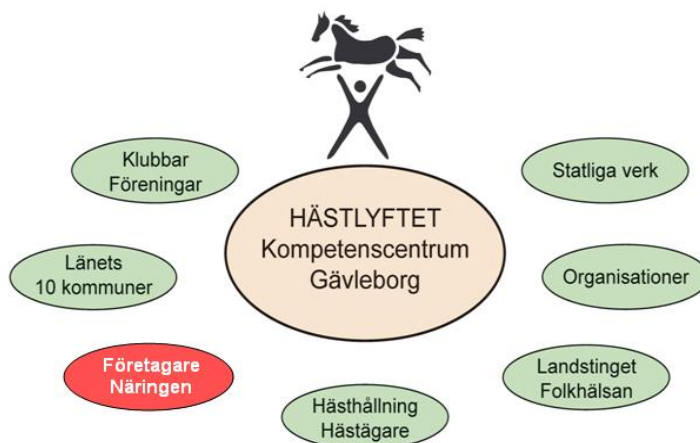
Kommun, Landsting, statliga verk såsom Skattemyndigheten, Vägverket, Polisen och Länsstyrelsen

HÄSTHÅLLNINGEN

Hästägare, hästhållare, föreningar, allmänheten m.fl.

ORGANISATIONER

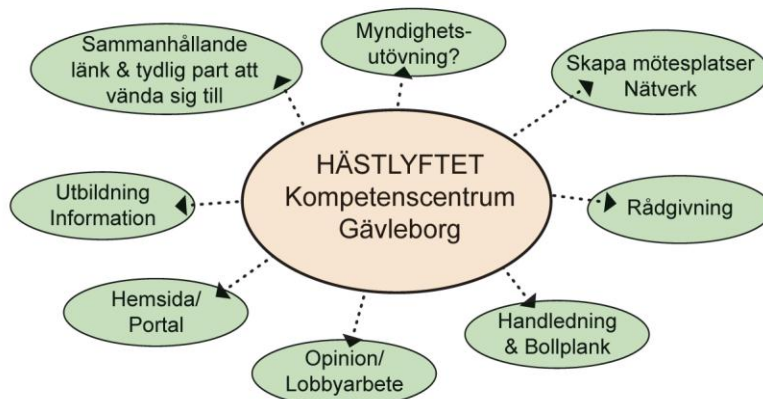
LRF, Gävleborgs Ridsportsförbund, Almi, Hushållningssällskapet, STC – Svenska Travsportens centralförbund, fackförbund, studieförbund m.fl.

Verksamhetsbeskrivning

All verksamhet i projektet är inriktad på företagande och företagsutveckling med fokus på de tre hållbarhets dimensionerna d.v.s. ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart. Frågorna kommer att drivas med ett samhällsperspektiv. Behoven styrs ur en fortlöpande process i en tät dialog med hästsektorn och det offentliga. Arbetet kommer att bestå i att:

- Förse målgrupperna med kunskap och service
- Fungera som en informationskanal t.ex. föra ut forskningsresultat, ny information, nationella direktiv, nya lagar och regler m.m.
- Kommunicera hästsektorns behov av forskning och utveckling, FoU
- Lyfta hästens betydelse för länet och dess kommuner
- Synliggöra hästsektorn och dess behov
- Vara en diskussionspart – bollplank och stöd för det offentliga i strategiska frågor
- Fortsätta arbetet för en samordnad hästsektor och vara en sammanhållande länk för hästfrågor både inom och mellan målgrupperna
- Medverka till att höja kvalitén på djurskyddet
- Skapa förutsättningar för livskraftiga företag
- Arbeta med frågor som faller mellan stolarna t.ex. hästen i samhällsplaneringen
- Medverka till att kommuner och hästsektorn tar fram policydokument för hästhållningen

Definitioner

Hästnäringen = Företag som driver verksamhet med anknytning till häst eller som producerar något för häst.

Hästsektorn = All verksamhet kring häst vilket förutom näringen även omfattar hästhållningen, det offentliga, organisationer, sporten, klubbar och föreningar.

Tidsplan

Arbetet har gjorts mellan den 09 05 11 och 12 03 31.

Kontaktpersoner

Projektledare Mariana Femling	070 646 61 51	mariana.femling@lansstyrelsen.se
Enhetschef Berit Löfgren	026 17 11 36	berit.lofgren@lansstyrelsen.se

Resultat

Projektets arbetssätt

Projektet har haft anställd projektledare på 75 %. En styrgrupp som förutom projektledaren representeras av Länsstyrelsen, LRF, Gävleborgs Ridsportsförbund, Travsporten, två kommunpolitiker samt en kommunal tjänsteman.

För näringen och företagandet finns många aktörer som kommuner, LRF, LRF Konsult med flera men för frågor kring djurens välfärd, miljöfrågor, landskapsvård och hästen i samhällsplaneringen saknas en aktör. Därför har arbetet delats in i två separata delar, en som arbetar med fokus näringslivsutveckling och en som arbetar med djurens välfärd, landskapsvård och miljöfrågor.

Samarbetspartners

Samarbete har skett fortlöpande med övriga organisationer och liknande projekt i landet som arbetar med hästrelaterade frågor såsom Jordbruksverket, SLU, JTI, Hästnäringens Nationella stiftelse - HNS, Geografiskt informationssystem, GIS för häst, Häst Halland, Hästcentrum Skara, HS sjuhärad, Hästen i Skåne, Regionala forum för hästsektorn med flera

Lokalt har projektet samarbetat med följande:

Hästnäringen	Hästsporten	Kommuner
Länsstyrelsen	LRF	LRF Konsult
Studieförbund	Region Gävleborg	Andra projekt
Turistnäringen	Forskningen, FoU	Gästrikerådet,
Hälsingerådet	HS, Hushållningsallskapet	HIG, Högskolan i Gävle
Biogas Mitt	Resurs X	

Hemsida – Portal

www.hastlyftet.eu fungerar som en informativ och kommunikativ plattform. Hemsidan är länets och dess kommuners informationskanal, som också marknadsför Gävleborgs satsning på kompetenscentret och möjligheten till ett gott liv med häst i regionen.

Hemsidan/Portalen vänder sig till alla målgrupper. Portalen erbjuder fakta, information och kontakter med myndigheter, FoU, företag, föreningar, klubbar och organisationer. Sidan innehåller även nyheter, kursinbjudningar, länkar och rapporter.

Resultatspridning och information

Resultat och information har spridits:

- framförallt genom ett nyhetsbrev ”Info från Hästlyftet” som har skickats ut till ca 700 mottagare ungefär en gång varannan vecka.
- via hemsidan www.hastlyftet
- genom press, radio och tv. Se bilaga 2
- löpande på möten, träffar och seminarier. Se bilaga 1
- samt i projektets del- och slutrapporter

Media

Projektet har fått ordentligt med utrymme i media. Det har varit ett 20 tal artiklar i de lokala tidningarna, ett par radioprogram samt en sändning på Lokal TV.

Hästlyftets aktiviteter har även uppmärksammats vid ett 20 tal tillfällen i rikstäckande tidningar såsom ATL, Land, Ridsport, Hästmagasinet, Webbtidningen Ridnytt med flera.

Dessutom har i Hästlyftet ingående nätverk fått stort utrymme i såväl lokala som rikstäckande media. Bland annat i SVT. Se bilaga 2.

Huvudmannskapet – huvuduppdraget

Frågan om huvudmannskapet har diskuterats, vridits och vänts på både i detta och tidigare projekt. Projektet har fram tills nu inte klarat att få fram en huvudman. Hästnäringen och samhället är i dagsläget inte redo att ta ett huvudmannskap och driva dessa frågor. Här är några av de alternativ som projektet har arbetat med:

- Alternativ 1. Den lösning som vi strävat efter på längre sikt är att näringen och organisationerna tillsammans driver frågorna. I nuläget bedömer vi att det är för tidigt för hästnäringen i länet att ”bära” ett kompetenscentrum. Dels för att hästnäringen är förhållandevis ung och att en stor del av arbetet fortfarande sker ideellt och dels för att ingen av organisationerna i dagsläget är mogen för en gemensam satsning som kan innebära organisatoriska förändringar. Här vi följer med intresse utvecklingen av t.ex. *Hästen i Skåne*.
- Alternativ 2. Möjligheten att lägga huvudmannskapet på en enskild organisation såsom t.ex. LRF och Gävleborgs Ridsportsförbund har prövats. Medlemsorganisationerna uppgift är att arbeta för och bevaka medlemmarnas intressen vilket innebär att var och en endast företräder en liten del av hästsektorn. Med denna typ av lösning det bli även svårt att få övriga aktörer att bidra ekonomiskt. Se även punkten ovan.
- Alternativ 3. En kommun som huvudman. Bollnäs kommun har under många år aktivt arbetat för en utveckling av den lokala hästsektorn och profilerat sig som Hästkommun. Eftersom kommunen visat särskilt stort intresse för att driva Hästlyftet så har det varit ett konkret förslag som tagits upp och diskuterats i många forum.

I diskussionerna har det framkommit att man inte ser en kommun som tillräckligt stabil och oberoende samt att det kan vara svårt för en kommun att verka på den regionala nivån. Dessutom kan det bli svårt att få övriga kommuner att bidra ekonomiskt. Att en kommun vill satsa är oerhört positivt, det behövs en satsning både på kommunal och på regional nivå.

- Alternativ 4. Samtliga målgrupper vid flertalet träffar, workshops, seminarier och i enkäter har uttryckt att man vill ha en oberoende huvudman. Man har här förordat Länsstyrelsen. Länsstyrelsen betraktas som en oberoende och stabil men har inte finansiering för detta inom förvaltningsanslaget.
- Alternativ 5. Region Gävleborg (det regionala självstyrelseorganet) är ytterligare ett alternativ till en stabil och oberoende huvudman. Länsstyrelsen - länsledningen har lyft frågan vidare. Svaret från Region är att de inte ska driva projekt och att hästsektorns frågor inte heller rymms inom nuvarande Turismprojektet eller Kvinnors Företagande.
- Alternativ 6. Vid ett möte på Ordbaden med Hälsingerådet, 11 10 26, ställdes frågan om ett huvudmannaskap för en del av verksamheten. Ett förslag om att de sex Hälsinge kommunerna skulle kunna driva - *Företagsutveckling häst* för en samordning och hållbar utveckling av hästnäringen i Gävleborgs län. Hälsingerådet arbetar vidare med frågan.

Projektet har även blivit inbjuden att medverka och ställa frågan på ett av Gästrikerådets möten i början av 2012. Det har skjutits på framtiden.

En långsiktig finansiering

En hållbar lösning för en framtida finansiering kräver ett huvudmannaskap vilket gör att vi ännu inte har kunnat gå vidare med frågan. Finansieringen behöver komma från dem som har nytta av tjänsterna, d.v.s. länets kommuner, hästsektorn samt en nationell part.

För en eventuell fortsättning i projektform har Daniel Jansson, Bollnäs kommun varit med och tagit fram förslag till ett par projektansökningar.

Detta har gjorts

Här är en sammanfattning över det viktigaste som gjorts i övrigt hänvisas till bilaga 1.

- Vi har främst arbetat med att söka lösningar för kompetenscentrats huvudmannaskap samt för den långsiktiga finansieringen av verksamheten. Detta har gjorts i möten med framförallt Region Gävleborg, LRF, länsledningen, kommuner samt styrgruppen.
- Hästlyftets aktiviteter har i stort genomförts som planerat. Totalt har cirka 2 400 personer deltagit på ett 80 tal seminarier, informationsmöten och nätverksträffar främst inom företagande och utfodring. Se bilaga 1.
- Vi har också medverkat i och/eller besökt ett 20 tal seminarier och där informerat om Hästens betydelse. Se bilaga 1.
- Projektledaren har aktivt deltagit i bl.a. arbetsgruppen *angående miljötillsyn av hästverksamhet* på Jordbruksverkets Växtnäringsenhet, samt *Jordbruksverkets nyinrättade referensgrupp för hästfrågor*.
- Samarbete och diskussioner har inletts med Lantmäteriverket angående framtida arbete kring planering av hästgårdar.
- Projektet har inbjudit till telefonmöten med Elisabeth Falkhaven, HästHalland och Margareta Bendroth, Rådgivarna Västra Götaland. Där beslutades att bilda en interimsstyrelse för Hästföretagare. Därefter har en branschorganisation, *Hästföretagarna*, som ska driva Hästföretagarnas frågor på det nationella planet bildats.
- Arbetat med LRF och Sandvikens kommun kring Ridning på annans mark.

- Tillsammans med Högskolan och Sandvikens kommun tagit fram underlag för examensarbeten kring Hästens betydelse i samhället/ Hästens i samhällsplaneringen.
- Startat upp och haft aktiviteter i 5 företagsnätverk, Hudiksvall/Nordanstig, Ljusdal, Bollnäs/Ovanåker och Söderhamns kommuner.
- Arbetet med att utveckla företagandet har främst bestått i att starta upp nya och att stötta befintliga företagsnätverk.
- Projektet har bjudit in Hästnäringen tillsammans med politiker till lunchmöten med olika teman. Se bilaga 1.
- Seminarier och kurser kring företagsutveckling - affärsutveckling - marknadsföring - juridik och Hästen i samhällsutvecklingen / samhällsplaneringen har anordnats. Se bilaga 1.
- Ytterligare ett led i att stötta företagsutvecklingen har varit informera kommunala tjänstemän, politiker, organisationer m.fl. om Hästens betydelse för regionen/kommunen. Se bilaga 1.
- Kallat till ett antal träffar angående *"Hästgödsel – vända ett problem till en resurs"* med Institutet för jordbruks- och miljöteknik JTI, LRF, Gävle kommun, Högskolan i Gävle, Region Gävleborg, Biogas Mitt m.fl. Detta har resulterat i att ett projekt skall sökas för en gemensamhetsanläggning för rötning av hästgödsel i Gävle kommun.
- Arbetet med miljørådgivning har främst skett i samband med träffar och seminarier kring foder och utfodring. Tyngdpunkten har legat på skötsel av vallar och beten, parasitbekämpning, samt landskapsvård.

Informationsmaterial om landskapsvård och parasitbekämpning har funnits med på alla kurser och träffar.

Nationell plattform - stöttning

Under åren 2006 – 2010 avsattes 28 miljoner kr från Jordbruksverkets *"Livskraftigt hästföretagande"* till att utveckla hästnäringen. Bland annat fick Hästlyftet – Kompetenscentrum Gävleborg medel för uppbyggnaden av ett kompetenscentrum för hästrelaterade frågor.

2010 meddelade Landsbygdsministern "Att i fortsättningen ska allt arbete med att utveckla hästnäringen ske ideellt och i befintliga organisationer." Hästnäringens Nationella Stiftelse, HNS, arbetar vidare med frågan i projektet *Regionala hästforum*. Regionala hästforum är benämning på samverkan i nätverksform mellan näringens intresseorganisationer på läns- eller regionnivå, kring frågor som berör flera delar av hästsektorn och som har betydelse för en fortsatt positiv utveckling och tillväxt. Även här ska arbetet ske på ideell grund.

Slutsatser och så här bör man gå vidare

Huvudmannaskap och en långsiktig finansiering

Arbetet för en samordning och hållbar utveckling av hästsektorn Sverige i Gävleborgs län kräver en långsiktig lösning avseende huvudmannaskap och finansiering. Idag saknas en huvudman och därmed även en långsfinansieringslösning för Hästlyftet – Kompetenscentrum Gävleborg. Medel ur Landsbygdsprogrammet är förbrukade. Arbetet med ett regionalt kompetenscentrum måste därför drivas vidare av andra aktörer. De som har nytta av ett kompetenscentrum för hästrelaterade frågor är länets kommuner, hästsektorn och den nationella nivån.

Så länge det inte finns en varaktig regional plattform - nivå – kompetenscenter så behöver en stor del av arbetet med att hitta finansieringslösningar framförallt ske på den nationella nivån.

Ideellt arbete

Uppmaningen från landsbygdsministern och HNS - ”Att i fortsättningen ska allt arbete med att utveckla hästnäringen ske ideellt och i befintliga organisationer” är inte en framkomlig väg. Vilken annan näring skulle få ett sådant budskap? Det är naivt att tro att ett långsiktigt arbete för en samordning och utveckling av hästnäringen/ hästsektorn kommer att kunna drivas ideellt och i befintliga organisationer. De befintliga organisationerna är intresseorganisationer och ska driva frågor ur ett medlems perspektiv. Det finns idag inte resurser eller kunskap på den regionala och lokala nivån för att driva ett sådant arbete. Det behövs andra lösningar.

Det betyder inte att vi inte har nått ett resultat

Hästlyftet har (med undantag för de avbrott som uppstår då arbetet sker i projektform) varit verksamt i knappt 10 år och har uppmärksammats både lokalt, regionalt och nationellt för sitt framgångsrika arbete.

Länsstyrelsen i Gävleborg insåg tidigt hästens potential och betydelse för regionen samt behovet av en samordning och utveckling av hästsektorn. Länsstyrelsen ser också hästsektorn som en profilfråga för länet. Den synen delas nu även av andra aktörer i länet. Vilket är positivt och en förutsättning för ett långsiktigt och varaktigt arbete i framtiden.

Projektets arbete har gett många avtryck i länet. Här är några exempel:

- Hästsektorns ekonomiska och sociala positiva inverkan i Gävleborg är väl dokumenterad
- Målgruppernas medvetenhet och kunskap om hästsektorns betydelse, möjligheter och behov är i jämförelse mycket bra
- Inställningen är mycket positiv hos både hästsektorn och det offentliga till att gå vidare i arbetet med att utveckla och samordna hästsektorn
- Länet inser värdet av hästen som attraktionskraft för inflyttning och en möjlighet för små och medelstora kommuners möjlighet att marknadsföra sig
- En pågående och levande dialog har startats upp mellan hästsektorn och det offentliga, både på kommunal och regional nivå
- I länet finns ett stort lokalt engagemang där det som har gjorts har ett väl förankrat underifrånperspektiv, vilket inte minst det stora deltagarantalet på genomförda aktiviteter visar
- Två av länets kommuner har kartlagt hästsektorn
- I sex av länets kommuner har lokala företags nätverk startat upp.
- Nya företag och arbetstillfällen har skapats
- Ridleder såsom RidledHälsingland och Pilgrimsleden med aktiva företagsnätverk har bidats

- Ett stort antal seminarier, föreläsningar och nätverksträffar med totalt över 10 000 deltagare har bidragit till en ökad kunskap i hästrelaterade frågor hos såväl hästhållare som politiker och kommunala tjänstemän.
- Kontakter med FoU, SLU, JTI, Biogas Mitt och HIG, Högskolan i Gävle kring forskning och utveckling av hästen i samhällsplaneringen och hantering, lagring och tillvaratagandet av hästgödseln på små och medelstora hästgårdar.

Samarbete – Samverkan kring hästrelaterade frågor

En ökad samverkan kring hästrelaterade frågor är nödvändigt både på den lokala och regionala nivån. Rätt skött har det stora möjligheter att gynna den regionala tillväxten.

Hästnäringen kan stärkas genom samverkan med andra branscher och yrkesgrupper såsom turismnäringen, lokala matproducenter, samt de Kreativa och Kulturella Näringarna, (KKN). Här behöver Hästsektorn ta sitt ansvar och genom samverkan bli en tydlig aktör och samtalspartner gentemot övriga samhället. Denna tydlighet saknas idag beroende på Hästsektorns spretighet.

För en långsiktig och hållbar utveckling av hästnäringen behöver Kommunerna ta en större del av mobiliseringsarbetet för hästen i samhället - samhällsplaneringen. Lämpliga aktörer att samverka med är:

- Länsstyrelsen - för samordning inom länet av djurskyddsfrågor och den fysiska planeringen samt för landsbygdsutvecklingsfrågor.
- Region Gävleborg – för näringslivsfrågor
- LRF Gävleborg - foder, beten, gödsel och markfrågor
- Landstinget – för frågor inom vård och omsorg
- Lokala skattemyndigheten - inom företagande och skatteregler
- Maskinring Gästrikland, en samverkansförening av lantbrukare och entreprenörer - för service och tjänster kring skötsel av hagar, beten och gödselhantering
- Hälsingland Turism, Gävle & CO och Gästrikland Turism – för turistfrågor
- Högskolan i Gävle, HIG - för forskning kring gödselhantering m.m.
- Lantmäteriverket – kring fastighetsfrågor
- Hästsportens organisationer såsom Gävleborgs Ridsportsförbund, Travsällskapen, avelsorganisationerna och de lokala rid- och körklubbarna m.fl.- för den lokala utvecklingen

En hållbar utveckling

För en hållbar utveckling är det nödvändigt att hästägare har tillräckliga kunskaper både för att hålla häst och för att använda hästen som en resurs för det rika odlingslandskapet. Landskapsvård för att bevara kulturmiljöer, öka den biologiska mångfalden, minska riskerna med bekämpningsmedel, gödselhanteringen samt att öka djurvälståndet är ämnesområden där hästägare behöver ta ett större ansvar.

Då det gäller produktionsinriktad rådgivning är det inte svårt att hitta externa aktörer såsom LRF, LRF Konsult, Hushållningssällskapen med flera. Men för frågor kring djurens välfärd, miljöfrågor, landskapsvård och hästen i samhällsplaneringen saknas en aktör. För att säkra kompetensutvecklingen kommer det även i fortsättningen finnas ett behov av medel för miljö-rådgivning, information och utbildning inom dessa viktiga frågor. Exempel kan vara hästens närmiljö, landskapsvård, miljö och kretsloppsfrågor.

Hur hanteras dessa frågor och hur får vi effekt av nationella direktiv utan en regional plattform?

Nationell plattform

En nationell plattform för hästrelaterade frågor är en förutsättning för ett väl fungerande arbete på regional nivå. Omvänt blir den regionala nivån en viktig utförare av framtida aktuella frågor, nationella direktiv och arbetsuppgifter.

Så länge det inte finns någon oberoende nationell aktör som är helt accepterad och förankrad i alla led blir arbetet för en utveckling och samordning på regional nivå oerhört svårt och tungt att bedriva.

Offentliga resurser – Jämförelse med andra näringar

En intressant jämförelse då det gäller offentliga resurser som avsätts till olika näringar är att för t.ex. Hemslöjden, Fiskerinäringen och Turistnäringen i Gävleborg avsätts betydande offentliga resurser i form av personal, marknadsföring m.m. för att stötta näringarna. I dagsläget finns inte några offentliga resurser avsatta för hästnäringen.

Lite jämförande och tänkvärda siffror:

- Hästnäringen i Gävleborg omsätter ca 1,4 miljarder – ingen offentlig resurs
- Hästnäringen i Sverige omsätter drygt 24 miljarder – ingen offentlig resurs
- I Gävleborg omsätter Hemslöjden 28 miljoner kr (0,028 miljarder) - Landstinget har två heltidsanställda Hemslöjdskonsulenter.
- För hela Sverige omsätter Hemslöjden ca 700 miljoner kr och det finns 61 st hemslöjds-konsulenter i landet
- Fiskerinäringen i Sverige omsätter 8 miljarder kr (4 på turistfisket och 4 på yrkesfisket). På alla länsstyrelser finns fiskekonsulenter dessutom har de flesta kommuner resurser avsatta för fiskefrågor.
- Turistnäringen omsätter drygt 2 miljarder i länet - det finns turistchefer i varje kommun, turistbyråer på varje större ort samt turistansvariga på Region Gävleborg

Utvecklingsområden

Under *Verksamhetsbeskrivningen* redogörs för inom vilka områden och hur arbetet med hästsektorn och hästrelaterade frågor behöver bedrivas i framtiden.

Här lyfter jag fram några av de utvecklingsområden där arbetet har pågått och kommit en god bit på väg i länet och där det är angeläget att vi inte ”tappar fart”:

- Nätverksbyggande på den lokala – kommunala nivån för en samordning och en dialog med de kommunala förvaltningarna
- Hästgödsel – Biogas
- Företagsutveckling inom främst affärsutveckling och marknadsföring
- Företagstjänster och utbildningar som är specifikt anpassade till hästnäringen, syftande till att utveckla både affärsidéer och färdiga produkter
- Samordning av hästsektorn
- Samverkan mellan länets offentliga aktörer
- Skapa attraktiva miljöer för ett boende och företagande med häst i Gävleborg
- Man bör se över möjligheten att söka EU-medel för samverkansprojekt med turistnäringen och/eller andra kreativa näringar

För att undvika att dessa frågor arbetas med i stuprörs form – med en fråga i taget – med ett enfrågefokus behövs en sammanhållande aktör. Att arbeta med en fråga i taget är naturligtvis bättre än ingenting men leder inte till en samordning och hållbar utveckling av hästsektorn i Gävleborg.

Ett attraktivt län – attraktivt boende

Den moderna hästhållningen har stor betydelse för utvecklingen i Gävleborg och framförallt för landsbygden. Hästsektorn är och kommer att vara strategiskt viktig för landsbygdens överlevnad i länet. Länets små och medelstora kreaturslösa lantbruk är idealiska för hästhållning och ger därmed attraktiva miljöer.

Hästnäringen är ingen marginell företeelse. En blomstrande hästsektor ger ett väsentligt bidrag till en kommun som vill motverka utflyttning och stimulera till inflyttning, inte minst för kvinnor och ungdomar – unga vuxna.

Här nedan följer några citat av citat av Lars Westin, Professor & föreståndare – på Centrum för regionalvetenskap, Umeå Universitet:

”Miljöer som går utför har oftast ett mansöverskott”

”Miljöer som går framåt är miljöer där kvinnor trivs”

”Miljöer som inte attraherar unga kvinnor kommer att få det svårt”

”De unga kvinnorna är nyckeln för en bygds eller en Orts överlevnad”

Hälften av länets kommuner har tappat mellan 15 – 32 % av sin befolkning sedan 1976. Jämfört med landet totalt som under samma tidsperiod har ökat med 14 %.

Befolkningsutvecklingen 1976 – 2011

Sverige	+ 14 %	
Gävleborg	- 6 %	
Hälsingland	- 10 %	(+0,4 % -> -20 %)
Gästrikland	- 2,5%	(+9 % -> -32 %)

- 4 av 10 ungdomar lämnar länet efter gymnasiet
- 1 av dem återvänder

En satsning på hästen och hästnäringen är till stora delar lika med en satsning på ett öppet och varierat odlingslandskap, en levande landsbygd med kommunal service, skolor, vård, omsorg, kulturutbud och öppna butiker.

Kommunens attraktionskraft ökar och en stöttning av hästföretagen bidrar till ett lönsamt och hållbart företagande vilket på sikt gynnar kommunens tillväxt. Här finns en stor och ännu outnyttjad potential.

Värden att ta till vara

1. Ett län som Gävleborg, med hög arbetslöshet och utflyttning från länet, behöver ta tillvara de resurser som finns på landsbygden för etableringar, företagande och inflyttning. Här har hästsektorn en avgörande roll och kan i allra högsta grad bidra till en positiv utveckling för länet och dess landsbygd.
2. Det är oerhört viktigt att resultaten från de förstudier och projekt som gjorts, mellan 2003 - 2012 ses som en grund för det fortsatta utvecklingsarbetet och att man i det framtida arbetet tar vara på och bygger vidare på de kunskaper, erfarenheter och nätverk som finns idag. Ett bra material att utgå ifrån finns i slutsatserna från hästflyttets tidigare projekt. De är bifogade i bilagorna 4-6.

Använd(bar) litteratur

- Andersson M. (2006) *"Hästen i Skåne"*, Hästen i Skåne
- Aronsson H. och Femling M. *Nätverk för kvinnors företagande i Ljusdals och Sandvikens kommuner, 2008*
- Bibbi Bonorden, (2006) *Hästens betydelse och potential*, Hästnäringens Nationella Stiftelse
- Elgåker H. (2011) *"Horse Keeping in Peri-Urban Areas"*, SLU Alnarp
- Falkhaven E. (2005) *"Häst i Halland, Människan och hästen – Hästen och människan"*, HS Halland
- Falkhaven E. (2008) *"Lokal och Regional utveckling"*, HS Halland
- Femling M. (2003) *"Hästen i Gävleborg"*, Länsstyrelsen Gävleborg
- Femling M. (2006) *"Hästlyftet Gävleborg"*, LRF
- Femling M. (2007) *"HÄSTKRAFT – Hästens lokala betydelse och utvecklingskraft i Gävle kommun"*, Gävle kommun
- Femling M. (2007) *"Häst i hållbar utveckling"*, Länsstyrelsen Gävleborg
- Helena Håkansson, (2006) *Hästnäringen i Söderhamns Kommun*, Bergström informations AB
- Hästnäringens Nationella stiftelse, (2004) *"Hästen i Sverige – betyder mer än du tror"*
- Hästnäringens Nationella Stiftelse, (2008) *"Hästen i kommunen – betyder mer än du tror"*
- Hästnäringens Nationella Stiftelse, (2006) *"Hästen i politiken, betyder mer än du tror"*
- Ivarsson M. (2007) *"Hästföretagande – från hobby, via livsstil till livskraftigt företagande"*, HästHalland
- Johansson D. et al, (2004) *"Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige"*, SLU Jordbruksverket, (2008) *"Framtidsspaning om hästsektorn"*
- Jordbruksverket Rapport 2005:5, *"Kartläggning och analys av hästverksamheten i Sverige"*
- Persson H. (2003) *"Planering för tätortsnära ridning"*, 244 SLU Alnarp
- Svala C. (2002) *"Hästen i landskapet"*, Sveriges Lantbruksuniversitet
- Svala C. (2006) *"Hästen i samhället"*, SLU Alnarp
- Skogsberg R. (2006) *"Hästverksamhet på annans mark"*, LRF
- Svenska Travsportens Centralförbund, (2007) *"Regelverk för hästföretagare"*
- Turistdelegationen (2004) *"Häst-Sverige som upplevelseindustri"*
- Wallström Y. (2005) *"Kartläggning av hästrelaterade utvecklingsmöjligheter i Sjöbo kommun"*
- Regeringens skrivelse, (2003) *"Handlingsplan för åtgärder inom hästsektorn"*